№ 188 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 30 ՕԳՈՍՏՈՍԻ

1911
ԵՐԵՍՈՒՆԻՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 30 ՕԳՈՍՏՈՍԻ № 188

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարվում են իւրաքանչիւր տողի համար 20 կոպէկ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ
(39-ՐԴ ՏԱՐԻ)
Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaction du journal „MSHAK".
Յայտարարութիւնների համար պէտք վճարել. I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողանցին (պետիտ)—20 կոպ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:
Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома .. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնոյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Սեպտեմբերի 1-ից մինչեւ տարվայ վերջը 4 րուբլի:
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ եւ 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

ԴՊՐՈՑ-ՊԱՆՍԻՈՆ
եւ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ
ԵՐ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԻ
(15-ՐԴ ՏԱՐԻ) ✦ Бебутовская №. 5.
Գիշերօթիկները սահմանափակ թիւ։ ✦ Ընդունելութիւնը օգոստ. 26-ից։
առ. (27,30, ս. 1) 826. 4—3

ԻՒՐԻԵՎԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐ. ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ.
ԽՈՐՀՐԴԻՑ
(Լուսաւորութեան մինիստրութեան իրաւասութեան ներքոյ գտնվող)
Բժշկ. ֆակուլտէտին կից գտնվող ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԻ ներկայ 1911 թ. աշնանային առաջին սեմէստրի ընդունելութիւնը սկսված է։ Դասընթացքը 3 տարվայ է։ Ընդհանուր կանոնները և և դասաւանդութեան ծրագիրը նոյնն են՝ ինչ որ բժշկ. ֆակուլտէտում, բացի ատամնաբուժութեան վերաբերեալ մասնագիտական առարկաներից, որպիսի հանգամանքը իրաւունք է տալիս ատամնաբոյժ. բաժանմունքի ունկնդիրներին՝ ցանկանալու դէպքում շարունակել ուսումը՝ մտնելով բժշկ. ֆակուլտէտի 4-րդ կուրսը։ Ունկնդիրները ընդունվում են երկու սեռից՝ գիմնազիաների 6-րդ դասար. ոչ-ցածր ցենզով։ Գոյութիւն ունեցող ատամնաբուժ. դպրոցներում տրված քննութիւնները հաշվի չեն առնվում։ Իւրաքանչ. սեմեստրի վճարն է 85 րուբլի։ Խնդիրները պէտք է ներկայացնել դասընթացքների վերատեսչի՝ Մ. Ռոստովցեվի անունով (гор. Юрьевъ, Лифл. губ., Мельничная, № 1).
Դասընթացքների վերատեսուչ՝ ՊՐՈՖ. ՌՈՍՏՈՎՑԵՎ
(առ.) 850. 1—1

ՊԱՏՐԱՍՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ տղաների եւ աղջիկների համար
Կ. Ֆ. ԻՍՊԱՆԴԻԱՐԵԱՆԻ (ՍՊԱՆԴԱՐԵԱՆ)
Սուդէբնայա փող., № 38, նահանգական գատար. դիմաց։ Երեխաների ընդունելութիւնը օգոստոսի 20-ից։ Պարապմունքները սեպտ. 1-ից։ Պանսիոնէրների և կիսապանսիոնէրների ընդունելութիւն։
առ. 841. 2—2

ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА
ПАПИРОСЫ ИНТЕЛЛИГЕНТНЫЯ
ЦѢНА 25 шт. 15 к. 10 ш. 6 к. 100 ш. 60 к.
ПАПИРОСЫ ЛЕВЪ 20 шт. 5 коп.
ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА
ПАПИРОСЫ ЭКСТРА 15 шт. 6 коп.
ФАБРИКИ А. ЭНФІАДЖІАНЦА
662. 100—32 առ. (ե. հ. կ.)

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՈԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գօլ. պր. 21, տուն Արտիստակ. Ընկ., տելեֆոն № 355.
Պահեստում միշտ կան մեծ քանակութեամբ ընտիր պաստառներ ամենավերջին ոճիով
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ
8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր րուլօն։ Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում։
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ։
(ե. շ.) առ. 207. 50—49

ԲԺԻՇԿ
Ռ. Ս. ԴԱՒԹԵԱՆՑ
Ներքին եւ ջղային հիւանդութիւնների
ընդունելութիւնը (ցերեկվայ ժամը 12—1.
ամեն օր (երեկոյեան ժամը 5—7.
Հասցէն՝ Կօջուբէեվսկայա փող. № 22.
Ելիզավէտինսկայա փողոցից՝ № 44 տան անկիւն։
(ե. հ. կ.) առ. 243. 100—62

ԲԺԻՇԿ
Գր. ՄԱԿԱՐԵԱՆՑ
Ներքին եւ երեխայոց
Հիւանդութիւններ
Ընդունում է հիւանդներին իր նոր բնակարանում՝ Գանովսկայա փողոց, տուն Սէյլանովների, № 18, տելեֆոն 615.
Առաւօտեան 12—1 ժամը
Երեկոյեան 5—6 ժամը
(ե.հ.կ.) առ. 819. 100—3

Քամոյեան ս. Գէորգ
ՕՐԻՈՐԴԱՑ
դպրոցի հոգաբարձուբիւնը
ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է
ի գիտութիւն ծնողների, որ
օգոստոս ամսի 26-ից
✦ ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ ԵՆ ✦
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
I, II, III, IV և V
ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔՆԵՐՈՒՄ
Դպրոցը գտնվում է Բրոսսէ տուպիկում, Սապիօրնի փողոցին կից։
Խնդիրներ, ծննդական վկայականների հետ ընդունվում են առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 12-ը ամեն օր՝ դպրոցի շէնութեան մէջ։
ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
առ. (շ. ե.) 827. 3—3

ԴԱՐՁԵԱԼ ԵՒ ԴԱՐՁԵԱԼ

Կրկնում ենք նորից, կրկնում ենք գիւղացիութեան ականջին հասցնելու համար, որ հողը մեր երկրում թանգանում է։

Թանգանում է և կը թանգանայ։

Թանգանում է թէ տափարակում, ուր բուսցվում են բամբակ, խաղող և մրգածառեր, և թէ բարձրադիր տեղերում, ուր մշակվում են հացահատիկներ, բանջարանոցի արմտիներ և կերակրաբոյսեր։

Այն շրջանում, ուր սկսել են ցանել բամբակ, հողը երկպատիկ և եռապատիկ գներ է ստացել։ Այն հողը, որ մի հինգ տարի առաջ արժէր դեսեատինը 30—50 րուբլի, կարճ միջոցում թանգացաւ և այժմ ծախվում է 60—150 րուբլով,

Թանգացել են նոյն իսկ այնպիսի ամայի տեղեր, որոնք ծառայում էին միայն իբրև արօտներ։

Մեր երկրի գիւղացիութիւնը, որ այնքան գանգատվում է սակաւահողութիւնից, պէտք է շտապի գնել ծախու ազատ հողերը, որպէս զի նրանք չընկնեն հարստահարողների ձեռքը, որոնք պէտք է շահագործեն այդ հողերը նոյն գիւղացիների միջոցով, բայց վերջիններ համար անհրաժեշտ է դժուար պայմաններ։

[illegible]

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
27 և 28 օգոստոսի

Պետերբուրգ.—[illegible]

[illegible] ...տերնոֆից Պէչ մեկնեցին Կայսրը, Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆէօդորովնան, Գահաժառանգ Արքայազնը եւ Նոցին Մեծութիւնների Օգոստափառ Դուստրները։

Մեկնեցին նրա Մեծ Իշխան Անդրեյ Վլադիմիրովիչը և զինուորական, ֆինանսների և ժող. լուսաւորութեան մինիստրները։

—

Մոսկվա.—Համագէմստվային համագումարի երեկոյեան նիստում ձայների առաւելութեամբ անհրաժեշտ ընդունվեց տարրական դպրոցների միացումը, որոնց թւում նաև եկեղեցածխական դպրոցների, գաւառական դպրոցական խորհրդի հսկողութեան ներքոյ յանձնելով եկեղեցական-ծխական դպրոցների պահպանութեան գումարները սինոդի ձեռքից ժող. լուս. մինիստրութեան։ [illegible]

Կիեվ.—[illegible]

Մոսկվա.—[illegible]

Հելսինգֆորս.—[illegible]

Օրէօլ.—Սենատը պատուիրեց նահանգապետներին ձեռք առնել միջոցներ այն ժողովների դէմ, որոնք բողոքի բանաձևեր են ընդունում երկու նահանգները Պետերբուրգի նահանգին միացնելու առիթով, որովհետև այդ ժողովներում Բարձրագոյն կամքը պարսաւվում է և ենթարկվում է խիստ ու ապօրինի քննադատութեան, ազգաբնակութիւնը հրաւիրում է դիմադրելու։ Սենատը պատուիրեց նաև միջոցներ ձեռք առնել նման ժողովներ թոյլատրող պաշտօնեաների դէմ։

—

Վիէննա.—Մինիստր-նախագահ Գաուչը յետաձգեց Պրագա գնալը չեխերի և գերմանների բանակցութիւնների առիթով։ «Նէյէ-Ֆրէյէ-Պրէսսէի» ասելով, մտադրութիւն կայ մինիստրական երկու պորտֆէլներ յանձնել չեխ-պաշտօնեաների։

«Ֆատէրլանդը» գտնում է, որ Պեօտր Թագաւորին Պետերբուրգում այնպէս շքեղ ընդունելուց յետոյ պէտք է սպասել, որ Թագաւորին նոյն ընդունելութիւնը ցոյց կը տան նաև Վիէննայում։ Թագաւորը կը մեկնէ երևի նոյեմբերի կէսերին։ Բանակցութիւնները կը վերսկսվեն Երենտալի Վիէննա վերադարձից յետոյ։

—

Պարիզ.—Ոստիկանութիւնը կալանաւորեց ռուս գաղթական Գոստրովսկին, որ կասկածվում է Լուվրից փիւնիկեան արձանների գողութեան մէջ։ Վերջիններս պահվում են կալանաւորվածի ընկերոջ մօտ։ Այս գողութիւնը կապում են Ջոկոնդայի յափշտակութեան հետ։ Կարծում են, որ ոստիկանութիւնը գտել է միջազգային գողերի խմբի հետք։

—

Բուդապեշտ.—Իւստի կուսակցութեան օրգանը հաղորդում է, որ Վիէննայում ղեկավար շրջաններում քննվում է զինուորական օրինագծերը հերթից վերցնելու հարցը։ Այդ մտադրութիւնը կապ ունի զինուորական մինիստր Շէյնիխի հրաժարականի հետ։

—

Հռոմ.—Տրազիմէնի լճի վրա շրջվեց մի նաւակ։ Խեղդվեցին 17 հոգի, որոնցից 14-ը կանայք էին։

—

Լիսաբոն.—Պատգամաւորների պալատը նիստերն ընդհատեց մինչև նոյեմբերի 2-ը։

—

Կանէա.—Ազգային ժողովը գումարվելու է սեպտեմբերի 14-ին։

—

Րէկա.—Եկաւ չերնոգորական թագաւորը և մեկնեց Աբացիա, որտեղից կը գնայ Չերնոգորիա։

—

Բագու.—Կայծակը խփեց Նոբէլի ընկերութեան ֆոնտանին Բիբի-Հէյբաթում։ Այրվեցին դարձեալ երկու վիշկաներ և ընկերութեան պահեստը։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
27 և 28 օգոստոսի

Բերլին.—Այստեղ սենսացիա գործեց Րէյտերի այն տեղեկութիւնը, թէ իբր Սարդար-Արշադը մահապատժից առաջ յայտնել է, թէ ինքը և Մահմէդ-Ալի շահը երկու անգամ առիթ են ունեցել խօսել Վիէննայում պաշտօնավարող ռուսաց դեսպանի հետ, որը իբր թէ ասել է, որ Ռուսաստանը արգելք չի լինի Մահմէդ-Ալի շահի գահը վերստին գրաւելու փորձին։

Ծանօթ. Գործակ.—Ժողոված տեղեկութիւնների համաձայն, յիշեալ տեղեկութիւնը հանդիսանում է բոլորովին մտացածին. Վիէննայում պաշտօնավարող ռուսաց դեսպանը ոչ Մահմէդ-Ալի շահի, ոչ Սարդար-Արշադի հետ չէ տեսակցել և այդպիսի յայտարարութիւններ նրանց չէ արել։

—

Բարֆրուշ.—Մազանդարանի և Թէհրանի միջև բաւիս բուն նշանակութեամբ հաղորդակցութիւն չը կայ։ Այստեղ լիակատար հանգստութիւն է։ Դաշտային աշխատանքները կատարվում են սովորական կարգով։ Առևտուրը կանգ է առել։

Կառավարական զօրքերը եկան Իօուսուխ՝ Դուր գետով և քարուքանդ արին ու հրդեհեցին Նախկին շահի կողմնակիցների և խաղաղ բնակիչների տները։ Իօուսուխի կառավարիչը հինգ ձիաւորներով անցաւ Մահմէդ-Ալի շահի բանակը։

—

Թաւրիզ.—Շուջա-ուդ-Դովլէն անջումանի կողմից իր մօտ եկած պատգամաւորութիւնից պահանջեց յանձնել 15 դեմօկրատների, որոնց թւում նաև անջումանի անդամներից եօթին։ Պահանջը չը կատարելու դէպքում Շուջա-ուդ-Դովլէն սպառնաց գրաւել Թաւրիզը։

—

Լոնդոն.—Րէյտէրին հաղորդում են Թէհրանից. «Կուդից հեռագրում են, որ Սալար-ուդ-Դովլէն մեծ ջարդ է տուել բախտիարների պարագլուխ Էմիր-Մաֆուհխամին, որ նահանջել է Սուլթանաբադ, ուր նրան միացել է Սարդար-Ջաֆարը»։

—

Թաւրիզ.—Եփրեմի վերջին յաղթութիւնից ոգևորված, անջումանը եռանդով պատրաստվում է յետ մղելու Շուջա-ուդ-Դովլէին։ 1,500 ֆէդայիների հրացան է տրված։ Ֆէդայիները դիրքեր են գրաւել քաղաքին մօտ այգիներում։ Քաղաքից դուրս շինված են հողից բարձրութիւններ։ Մի շաբաթում անջումանը Թէհրանից Մորգան-Շուստէրից ստացաւ 70,000 թուման էկս-շահի դէմ կռւելու համար։

Մահմէդ-Ալիի գործը այստեղ համարվում է տանուլ տրված։ Լուրերի համաձայն, Ղարադաղի խաները սկսում են հեռանալ Շուջա-ուդ-Դովլէից։

—

(Լրագիրներից)

Սարդար-Արշադին յաղթելու մասին Եփրեմը այսպէս հեռագրեց Թէհրան.

«Տեղի ունեցաւ արիւնայեղ ճակատամարտ, որ տևեց առաւ. ժամը $5^1/_4$-ից մինչև երեկոյ, մեր և Արշադ-Դովլէի զօրքերի միջև։ Կռիւը դադարեց, երբ մեր զօրախմբերը գերեցին ծանր վիրաւորված Արշադ-Դովլէին իր 200 համախոհների հետ։

«Արշադին գերի վերցնելուց յետոյ, նրա զօրքերը, թողնելով իրանց դիր-

քերը, փախստի դիմեցին։ Թշնամու կորուստները խոշոր են։ Գերիները գտնվում են Սարդար-Բահադուրի հրակողութեան տակ, իսկ իրան Արշադին պահում եմ ես։

«Մենք կորցրինք 70-ից աւելի սպանված ու վիրաւոր»։

Եփրեմին առաջարկվեց վերադառնալ Թէհրան իր պարտականութիւնները ստանձնելու համար։

Արշադ-Դօվլէի գերի ընկնելու մասին հեռագրով տեղեկացվեց Սարդար-Ասադին, որ գտնվում է Շվէյցարիայում։

Հաղորդում են, որ այդ կռւում սպանվեցին երեք և վիրաւորվեցին հինգ Թիւրք օֆիցեր։

Մահմէդ-Ալիի վրա տարված յաղթութեան լուրը կայծակի արագութեամբ տարածվեց ամբողջ քաղաքում։

Ազգաբնակութիւնը ցնծում է. փողոցները հրավառված են և դրօշակներով զարդարված, որոնց վրա մակագրված է.

«Զինդա բադ Եփրեմ-խան գահրման» (Կեցցէ հերոս Եփրեմ-խանը)։

Աստարայից հեռագրում են, որ լուրերի համաձայն Մահմէդ-Ալին իմանալով իր զօրքերի պարտութիւնը և Արշադ-Դօվլէի գերվելը, նաւ նստեց և հեռու ծովափին սպասում է դէպքերի ընթացքին։

ՄԱՐՕԿԿՕՅԻ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 և 28 օգոստոսի

Պարիզ.—Մինիստր-նախագահի, արտաքին գործերի, զինւորական և ֆինանսների մինիստրների միջև կայացաւ խորհրդակցութիւն այն առաջադրութիւնների առիթով, որ առաջիկայում Կիդերլէն-Վեխտէրը հաղորդելու է Կամբօնին վերջնական խմբագրութեամբ։ Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը հրաժարվում է ամենաչնչին տեղեկութիւն անգամ տալ Կիդերլէն-Վեխտէրի յայտածների և այն վերաբերմունքի մասին, որ ցոյց է տալիս դէպի յիշեալ յայտարարութիւնները ֆրանսիական կառավարութիւնը. այնուամենայնիւ այն տպաւորութիւնն է ստացվում, թէ երկու կողմերի տեսակէտների միջև գոյութիւն ունի բաւականին մեծ տարբերութիւն։

—

Պարիզ.—Հաւասը հաղորդում է, որ Կամբօնը Բերլինում երէկ երեկոյից սկսած իր ձեռքի տակ ունի գերմանական կառավարութեան նկատողութիւնների բնագիրը ի դէմ ֆրանսիական առաջարկութիւնների։ Այդ բնագիրը յատուկ ճեպընթաց գնացքով կուղարկվի Պարիզ. մինիստրութիւնը կը ստանայ ամենաուշը օգոստոսի 29-ին։

—

Պարիզ.—Ֆալիէրը վերադարձաւ առաւօտը Րամբուլիէից և ընդունեց արտաքին գործերի մինիստրին, որը դրանից յետոյ խորհրդակցեց մինիստր-նախագահի հետ։

«Թանը» ի հերքումն պտտող լուրերի յայտնում է, թէ պահեստի զինւորները կարձակվեն այս տարի սովորական ժամանակին։

—

Մադրիդ.—Մէլիլիայից հաղորդում են, որ արևածագին սպանական առաջաւոր գնդերը ենթարկվեցին Թշնամու յարձակման։ Ամբողջ օրը տևած կռւից յետոյ Թշնամին յետ մղվեց մեծ կորուստներով։ Սպանացիների կորուստներն աննշան են։ Կռւի վերջը նրանք ռմբակոծեցին 2 գիւղ։

—

Մադրիդ.—Մէլիլիայի մօտ տեղի ունեցած երէկվայ կռւի ժամանակ սպանվեցին մի օֆիցէր և 7 զինւոր, վիրաւորվեցին մի օֆիցէր և 25 զինւոր։ Կերտ գետի ափերին Թշնամի ցեղերի երկպառակութիւններին վերջ դնելու նպատակով կառավարութիւնը ուղարկեց 3000 զինւոր Մէլիլիայի զօրահրամանատարի պահանջով։

—

Պարիզ.—Կայօն և Դեսէլվը կէսօրից յետոյ դարձեալ խորհրդակցեցին։

Ֆալիէրը մեկնեց Համբուրգ։

Լրագիրները հաղորդում են, որ Դեսէլվը և Կայօն օգոստ. 30-ին մինիստրների խորհրդին կը ներկայացնեն Ֆրանսիայի նկատողութիւնները ի դիմաց Գերմանիայի հակա-առաջարկութիւնների։

Հաւասը տեղեկացնում է, թէ Գերմանիայի հակա-նախագիծը ստացվեց երեկոյեան։ Նրա մէջ պարունակվում են մի քանի սկզբունքային հարցեր, որոնք պահանջում են լուրջ և մանրազննին քննութիւն։

—

Բերլին.—Լրագիրները առաջնորդող յօդուածներով մատնանշում են, թէ ոչինչ այնպիսի բան չը կայ, որ կարողանայ անհանգստացնել հասարակական կարծիքը։

Հրատարակված են Կիդերլէն-Վեխտէրի յայտարարութիւնները, որով զարմանք է յայտնվում բօրսայի տրամադրութեան նկատմամբ։ Կիդերլէն-Վեխտէրը հերքում է պահեստի գնդերին ծառայութեան կոչելու լրագրական տեղեկութիւնները։

—

(Լրագիրներից)

Պետերբուրգի դիպլոմատիական շրջաններում նկատվում է չափազանց անհանգիստ տրամադրութիւն ամեն օր սուր կերպարանք ստացող ֆրանս-գերմանական միջադէպի առիթով։

Ֆրանսիական կառավարութիւնը տեղեկացրեց Պարիզում պաշտօնավարող ռուսաց դեսպանին այն հրահանգների բովանդակութիւնը, որ տրված են Ժիւլ Կամբօնին, թէև հէնց այդ փաստաթուղթն էլ դիպլոմատիական գաղտնիք է ներկայանում։

Մօտ օրերս ղեկավար շրջաններում լուր տարածվեց, թէ Ֆրանսիայի առաջարկած կօմպէնսացիայի էութիւնը հաղիւ թէ գոհացնէ գերմանական կառավարութեանը, որի պահանջները կրում են ուլտիմատումի բնաւորութիւն։ Պետերբուրգում բացէ ի բաց հաշւի են առնում ֆրանս-գերմանական պատերազմի հաւանականութիւնը, որի ծագմանը արգելք լինել կարող է սոսկ Ռուսաստանի կամ Իտալիայի վերահաս միջամտութիւնը։

Այդ առարկայի վերաբերմամբ ներկայումս մտքերի փոխանակութիւն է կատարվում հեռագրով Պետերբուրգի և Հռոմի միջև։ Այդ բանակցութիւնների հետևանքը կը պարզվի մօտ օրերս։

ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 և 28 օգոստոսի

Բրէստ.—Երեկոյեան անկարգութիւնները վերսկսվեցին։ Մի քանի ժանդարմներ վիրաւորվեցին քարերով։ Կալանաւորվեցին 13 մարդ։ Զինապահեստի բանւորների մէջ, որոնք և խիստ բանաձև են ընդունել ծովային մինիստրի դէմ, սաստիկ յուզմունք է տիրում։

—

Րուբէ. — Երեկոյեան մեծաքանակ ամբոխներ անցան փողոցներով և ջարդեցին խանութների՝ եւեր ցուցադրելու տեղերը (վիտրինա), բողոքելով մթերքների թանգութեան դէմ։ Երբ միջամտեցին ժանդարմները և զօրքերը, ցուցարարները պատնէշներ շինեցին, որոնց ետևից սկսեցին քարեր նետել զինւորների վրա։ Վիրաւորվեցին 10 զինւոր։ Ձերբակալվեցին 14 ցուցարար։ Անկարգութիւնները շարունակվեցին մինչև կէս գիշեր։

—

Համբուրգ.—Հացավաճառների միութիւնը դաշնակցական խորհրդին ներկայացրեց մի ուղերձ կենսական մի քանի մթերքների մաքսերը իջեցնելու մասին։

—

Բեռլին.—Ֆրիդրիխսհաֆէն արուարձանում ամբոխը պաշարեց շրջանային խնայողական գանձարկղը, պահանջելով վերադարձնել փողերը։ Նոյնը տեղի ունեցաւ Ախէնում և Էսսէնում։ Իշխանութիւնները աշխատում են հանգստացնել ազգաբնակութիւնը պաշտօնական յայտագրերով։

—

Վիէննա.—Տեղի ունեցան շատ ցոյցեր բնակարանների վարձագինը աւելացնելու առիթով։ Եղան ընդհարումներ ոստիկանութեան հետ։ Տները քարկոծեցին. 40 մարդ կալանաւորվեցին։

—

Պրագա. — Աւստրիական էսպերանտիստների կօնֆերէնցիան բացվելուց անմիջապէս յետոյ փակվեց գերմանացի անդամների անկարգութիւնների պատճառով։

—

Շանխայ.—Անկարգութիւնները Ցըզխունցզխօնում և Կօրֆում քաղցի պատճառով տարածվում են։ Կիխիսանում ամերիկական բաքտիստների աղօթատունը քարուքանդ է արված։

—

Րուբէ (Ֆրանսիա).—Երեկոյեան անկարգութիւնները ստացան սպառնական բնաւորութիւն։ Ամբոխը նետում էր քարեր և պատնէշներ կառուցանում, ջարդում էր փողոցի լապտերները, հանում էր սալայատակի քարերը և այլն։ Մի քանի կրպակներ ենթարկվեցին աւերի։ Երկու կողմից էլ կան մեծ թւով վիրաւորներ։ Գիշերվայ մօտերը կարգուկանօնը վերահաստատվեց։

—

Մադրիդ.—Միրէս քաղաքում աշխատանքները դադարեցրին 15,000 հանքաբանւորներ։

—

Մասսաֆրա (Ապուլիա).—Ազգաբնակութիւնը պաշարեց բարակներում պահվող մի քանի մարդու և հրդեհեց պալատը։ Կրակին զոհվեցին երկու կին։ Կարգ ու կանոնը վերականգնեցին զօրքերը։ Կալանաւորված են 45 հոգի։

—

Սանտանդէր.—Բարսէնում ջրի պակասութեան պատճառով տեղի ունեցան ցոյցեր։ Սպանվեցին երեք բանւոր։

Բիլբաօ.—Գործադուլ արին մետաղագործ բանւորները։ Գործադուլաւորների և ժանդարմների միջև տեղի ունեցաւ ընդհարում։ Փայտի հարուածից վիրաւորվեց մի օֆիցէր. վիրաւորվեցին մի քանի ժանդարմներ։

—

Վիէննա. — Բնակարանների թանգ վարձերի պատճառով ցոյցերը շարունակվում են։ Ոստիկանութեան հետ ընդհարվելիս երկու մարդ ծանր վիրաւորվել են։

ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 և 28 օգոստոսի

Կ. Պօլիս. — Մօլլաների միութիւնը բողոքեց քաղաքային վարչութեան անդամների պաշտօնանկ արվելու դէմ, այդ առիթով մինիստրների խորհուրդը առաջարկեց ոստիկանապետին բաւականանալ քաղաքային իշխանութիւններին պաշտօնազրկելով մայրաքաղաքի միայն մի մասում։ Ոստիկանապետը մերժեց և պնդում է իր հրաժարականի վրա։

Ներքին գործերի մինիստրը նախապէս հրաժարական տուեց։

—

Կ. Պօլիս.—Փութալով աւարտել սահմանային վէճը Պարսկաստանի հետ, Բ. Դուռը խառն մասնաժողովի կազմը լրացրեց երեք օֆիցէրներով։

Այստեղ անհանգստութիւն են առաջ բերում այն լուրերը, թէ Իտալիան ձգտում է գրաւել Տրիպօլին։ Սակայն Բ. Դուռը ձեռնպահ կը մնայ որևէ քայլ անելուց, սպասելով Իտալիայի ասպարէզ գալուն։

—

Ցէտինիէ. — Թիւրք - չերնօգօրական մասնաժողովը վաղվանից կը ձեռնարկէ սահմանաչափ աշխատանքներին։

—

Մօնաստիր.—Խօլերան ամեն օր զոհ է տանում աւելի քան 50 հոգու։ Համաճարակի դէմ կռւելու միջոցներ չը կան։ Ուսումը կանգ առաւ։

—

Սալօնիկ.—Խօլերան ուժեղանում է։ Երիտասարդ Թիւրքերի կօնգրէսը բացվելու է սեպտեմբերի 21-ին։

Վօդէնի մօտերը սպանվել են Արսէն գիւղի տանուտէրը և մի պահակ, երկուսն էլ քրիստոնեաներ։

—

Վիէննա.—Մեկնեց Կ. Պօլիս Թիւրքաց գահաժառանգը։

—

Պարիզ.—Ֆալիէրը ընդունեց Թիւրքաց նոր դեսպանին։ Երկուստեք փոխանակված ողջոյնների մէջ ջերմ ցանկութիւն յայտնվեց ամեն կերպ ջանալ ամրացնելու երկու երկիրների դարաւոր սերտ կապը։

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹՈՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Բեկիր, 9 օգոստոսի

Զօրս յայտնի աւազակային խմբեր ամբողջ Վասպուրականը ահ ու սարսափի մէջ են պահել, շնորհիւ կառավարութեան Թոյլ վերաբերմունքի. դեռ ևս դիակները չէին Թաղված այն երեք կառկառեցի հայերի, որոնք, ինչպէս պատմում էին, քիւրդ դրացիներից դաւաճանօրէն սպանվեցին, որոնցից կործուտցի Օհանէսը՝ գիւղի տէրը տիրականը՝ իրանց ընտանիքի 10-րդ սպանվածն է վերջին տարիներին։

Ահա այդ ժամանակ Բեկիրի են գալիս մօտ 400 հեծեալ և հետևակ զինւորներ՝ աւազակապետ Սայիդ բէկին բռնելու, երեք օր հետապնդելուց յետոյ Դերջամաթում, Բեկիրից քիչ հեռու, կռւի են բռնվում, աւազակներից երեք հոգի սպանվում, 4—5-ը վիրաւորվում և ինքը Սայիդն էլ վիրաւոր փախչում. զօրքը այստեղ հանգստանալուց յետոյ՝ նորից պիտի բարձրանայ լեռները՝ Սայիդի հետքը գտնելու։

Պատմում էին, որ Սայիդը միւս աւազակապետներից աւելի ազնիւ է։ Մինչդեռ միւսները խտրութիւն չեն դնում հայ գիւղացու, քաղաքացու, մեծի-փոքրի միջև, ընդհակառակը Սայիդը մտնում է հայ գիւղերը, խօսում, հարցնում տարվայ բերքի պաշարի մասին, երբեմն նոյնիսկ օգնում, բայց խտրութիւն չէ դնում քիւրդի, Թիւրքի միջև, Թալանում է՝ որը կընկնի ձեռքը։ Երևի այդ է պատճառը, որ դէպի սա կառավարութիւնը ուշադրութեամբ է վերաբերվում։ Բեկիրն մի հրաշալի տեղ է, ժողովրդից զատարկված հարուստ գերեզմանատուն, ինչպէս ամեն տեղ։

Սահ. Զաքարեանց

ՈՒՂԵՒՈՐԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ

II

Կ. Պօլիս, 19 օգոստոսի

Հայերը այն կարծիքի են սահմանադրութեան մասին, թէ նա մի առանձին էական բարեփոխութիւն չէ բերել երկրին. միայն հայերի համար այն բարիքն է արտադրել, որ այժմ ազատ և անարգել երթևեկութիւն կայ քաղաքից-քաղաք և գիւղից-գիւղ, կայ իրաւունք և ազատութիւն ժողովներ գումարելու։ Սակայն հայերի տնտեսական վիճակը մնում է առաջվայ պէս անմխիթար. հողային խնդիրը չը լուծվելով, հայերը զուրկ են մնում հողից, որով և պանդխտութիւնը Ամերիկա և Ռուսաստան շարունակվում է, մանաւանդ որ երկրի մէջ ճարտարարուեստական (industriel) և արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններ չը սկսվելով, եղածներն ևս եւրոպացիների ձեռքում կենտրոնացած լինելով, հայերը ապրուստ ճարելու ասպարէզ չունեն։ Ծովեզրեայ վայրերի և քաղաքների առևտուրը, որ 15—20 տարի առաջ հայերի ձեռքումն էր, ամբողջովին ընկել է յոյների ձեռքը։ Եւ, արդարև, սկսեալ Տրապիզոնից մինչև Ինէբօլու՝ ամեն տեղ շոգենաւային, առևտրական գործակալները յոյներ են և նոյնիսկ խօսակցութեան ընդհանուր լեզուն՝ յունարէնն է։

Գալով յոյներին և եւրոպացիներին, ու- րոնց կարծիքը հարցրի սահմանադրութեան մասին, նրանք յայտնեցին, թէ այժմ աւելի վատթար վիճակ է, քան էր սուլթան Աբդիւլ-Համիդի ժամանակ։ Առաջ, յայտնեցին նրանք, մի հատիկ բռնապետ կար՝ Աբդիւլ-Համիդը, այժմ ամեն քաղաքում և գիւղում անթիւ, անհամար Աբդիւլ-Համիդներ կան։ Նրանք չեն հաւատում Թիւրքիայի ապագային. ոչ մի փոփոխութիւն, ոչ մի ռէֆօրմ, ոչ մի բարելաւութիւն նոր րէժիմը չէ մտցրել։ «Երիտասարդ Թիւրքերը» այժմ համակված են մի մտքով, շօվինիզմը նրանց ղեկավար գաղափարն է. նրանք ենթադրում են ստեղծել մի զօրեղ օսմանեան պետութիւն, լուծել իրանց հին վրէժը Ռուսաստանից, յետ նուաճել Կարսը, Բաթումը, ուստի և երկրի բոլոր եղած րէսուրսները, աղբիւրները գործ են դնում միայն զօրքի և սպառազինութեան վրա, իսկ կուլտուրական, տնտեսական զարգացման վրա ոչ մի դինար չէ մնում։

— Պարոն,—ասաց ինձ մի յոյն,—սա սահմանադրութիւն չէ, այլ պոռնկութիւն։

Ինձ զարմացրեց և այն հանգամանքը, որ ամբողջ Անատօլիայի ծովային հաղորդակցութիւնը, ուղևորների և ապրանքների փոխադրութիւնը կատարում են ռուսական, աւստրիական, իտալական շոգենաւեր և ոչ Թիւրքական։ Ինձ բացատրեցին, որ Թիւրք կառավարութիւնը միայն նորերս սկսել է Թիւրքական մի քանի հատ շոգենաւեր պատրաստել, բայց նոյնիսկ Թիւրք հասարակութիւնը նախամեծար է համարում ճանապարհորդել եւրոպական կամ ռուսական շոգենաւերով, որովհետև Թիւրքական եղած շոգենաւերը կեղտոտ են պահվում։

Ճանապարհին ես առիթ ունեցայ ծանօթանալու և երկար խօսելու Կիրասօնի ռուսաց հիւպատոս Նիկօլայ Կօլլարօյի (յոյն) և Սամսօնի ռուսաց հիւպատոս Սեվլինօվի հետ, որոնք սիրալիր կերպով ընդունեցին և հիւրասիրեցին ինձ։ Վերջինի հետ մենք առիթ ունեցանք խօսելու նոյնիսկ կաթոլիկոսական հարցի մասին։ Հիւպատոսը երկար խօսեց ինձ հետ նաև դօքտօր Զավրիեվի և նրա միսիայի մասին և խօսեց համակրութեամբ։ Ապա նա յայտնեց այն անտեղի յուզման մասին, որ առաջացրել է Սամսօնի և Սինօպի Թիւրք հասարակութեան մէջ ռուսական էսկադրայի 6 զրահաւորների գալուստը՝ մարզանքի համար։ Պէտք է ասել, յայտնեց հիւպատոսը, որ առաջ ամեն տարի ռուսական էսկադրայի մի քանի նաւեր մարզանքի համար գալիս էին Թիւրքական ջրերը և գնում մինչև Վանա։ Վերջին երկու տարին նրանք չէին գալիս, բայց այս տարվանից սկսել են։ Եւ ահա Թիւրք շօվինիստները այն համոզմունքն են կայացրել, թէ դա մի տեսակ ցոյց է Թիւրքիայի դէմ Ուրմիայի խնդրի առիթով, այսինքն՝ որ Ռուսաստանը կամենում է երկիւղ ազդել Թիւրքիային, որ յետ կենայ Ուրմիան գրաւելու դիտաւորութիւնից։

Վերջապէս, օգոստոսի 17-ին, չորեքշաբթի, առաւօտեան ժամը 8-ին մեր շոգենաւը մտաւ Բօսֆօր և մեր առաջ պատկերացաւ այն հրաշալի պանօրաման, որ այնքան յաճախ նկարագրել են տուրիստները և բանաստեղծները։

Մեր մի կողմն ընկնում էր Եւրոպան, միւս կողմը՝ Ասիան, Րումէլի Հիսար և Անատօլու Հիսար, ինչպէս ասում են Թիւրքերը։

Տասն և ութ տարի առաջ, 1893 թ., երբ ես առաջին անգամ այցելեցի Կ. Պօլիսը, շոգենաւից դուրս գալիս մեծ դժուարութիւնների հանդիպեցինք։ Այս անգամ ոչ մի դժուարութիւն, ոչ մի արգելք, նոյնիսկ անցագիր չը պահանջեցին ինձանից. մաքսատան ոչ մի խուզարկու չը յարուցին. և ես մի կառք վարձելով՝ ուղղակի անցայ Պէրա և իջևանեցի Թօգատլեան հիւրանոցը, որ այստեղի նշանաւոր հիւրանոցն է համարվում։ Իմ առաջին գործս եղաւ մտնել հիւրանոցի ընթերցարանը՝ լրագիրները կարդալու համար։ Որքան մեծ եղաւ զարմանքս, երբ այդ ընթերցարանում ես ոչ մի հատ հայերէն թերթ չը տեսայ։

— Մի՞թէ տեղական հայ լրագիրներ չէք ստանում,—հարցրի ես։

— Ոչ, էֆէնդիմ, մենք կը ստանանք միայն եւրոպական լրագիրներ, հատ մըն ալ ռուսերէն («Русск. Слово»)։

Եւ սակայն հիւրանոցի տէրը՝ հայ է, Մկրտիչ Թօգատլեան, բայց հայ կաթոլիկ։ Գուցէ և այս հանգամանքն է պատճառ, որ հայ թերթերը վտարված են Թօգատլեանի հիւրանոցից։

Ստիպվեցի դուրս գալ փողոց և լրագրավաճառներից գնել «Բիւզանդիոն» թերթը երեկոյեաններն է լոյս տեսնում, ուստի դեռ չը կայ)։ Պէտք է վճարել 10-ական փարա, ուրեմն 20 փարա. ես տուի մի արծաթ ղրուշ, որ 40 փարա է, և սակայն լրագրավաճառը, վերադարձրեց ինձ 20 փարայի փոխարէն, միայն 10 փարա, ասելով որ 10 փարան վերցնում է դրամը փոխելու վարձ (սարֆ)։

Ահա ձեզ կարգեր...

Վաղվանից կը սկսեմ այցելութիւններս։

Հ. Առաքելեան

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Կանոնաւոր ճանապարհների կարիքը

Քութայիս, 25 օգոստոսի

Շինարարական աշխատանքները ներկայումս արագօրէն առաջ են գնում Քութայիսում, սակայն զգացվում է վարպետների և բանւոր ձեռքերի պակասութիւն։ Վարպետները մի շինութիւն վերցնում են և նրան կիսատ թողնելով մի ուրիշը վերցնում, սրան էլ չը վերջացրած՝ երրորդը վերցնում և այդպիսով շինութեան տէրերին գցում անելանելի դրութեան մէջ։ Ներկայումս օրական 5 րուբլով չէ կարելի վարպետ գտնել։

Շինարարական աշխատանքները եռում են և Քութայիսի երկաթուղու կայարանում։ Երկաթուղու կայարանը թէ մեծացվում է և թէ ընդարձակվում երկու կողմից։ Կայարանի շինութիւնը արդէն մեծացվել է կրկնակի, և կառուցվում են նոր հոյակապ շինութիւններ։ Նոյնպէս կառուցվում է մի վիթխարի ջրմուղ, որը Րիօն գետից պէտք է ջուր մատակարարէ կայարանի համար։

Այդ բոլոր շինութիւնները կառուցվում են հայազգի երիտասարդ ինժեներ Դաւիդովի անմիջական ղեկավարութեամբ։

Կայարանի երկու կողմից բազմաթիւ մասնաւոր շինութիւններ և տարածութիւններ գնված են կրկնակի վճարներով։ Մասնաւոր սեփականատէրերը ուրախութեամբ զիջում են երկաթուղուն իրանց անշարժ կայքերը, ստանալով առատ վարձատրութիւն։ Երկաթուղու վարչութեանն անցած մասնաւոր շինութիւններում առժամանակ բնակեցնում են երկաթուղու ծառայողներին։

Բացի դրանից որոշված է, որ Քութայիսից մինչև Րիօն կայարանը և մինչև Տկիբուլի երկաթուղու գնացքները շոգեշարժի փոխարէն էլեկտրականութեամբ երթևեկեն։

Սակայն հաղորդակցութեան դժուարութիւնը խիստ զգալի է Քութայիսից դէպի Րաճայի ընդարձակ գաւառը։ Այդտեղ չը կայ նոյնիսկ կանոնաւոր խճուղի։ Այդ պատճառով խիստ դժուարութիւն է ներկայանում թէ Քութայիսից դէպի Րաճայի կենսարար հանքային ջրերը գնացողների համար և թէ դէպի այդ կողմերը տեղից մթերքներ մատակարարելու համար։ Րաճայի դիրքը բարձր լինելով՝ այնտեղ չէ աճում ոչ ցորեն, ոչ սիմինդր, այլ սակաւ քանակութեամբ գարի է աճում, ուստի ահագին ազգաբնակութիւնը ստիպված է իր ուտելեղէնը ձեռք բերել Քութայիսից, որը շատ դժուարին է լինում և թանգ է նստում։ Այսպէս՝ մինչդեռ Քութայիսում սիմինդրը պուդը 50—60 կօպէկ է, այնտեղ 2 րուբլով է ծախվում։ Մանաւանդ դժուար է մուտք գործում այնտեղ նաւթը։ Տեղական ազգաբնակութիւնը շարունակ խնդիրքներ է տալիս հաղորդակցութեան բարելաւման համար, բայց մինչև այժմ ոչինչ չէ արված։ Մի ռուս-ֆրանսիական ընկերութիւն կօնցէսսիա էր վերցրել, որ պէտք է Քութայիսից Րաճայի վրայով երկաթուղի անցկացնէր դէպի Ռուսաստան և հետազօտութիւնները ու սկզբնական աշխատանքները վերջացրել էին, բայց մինչև այժմ դեռ գործի չէ ձեռնարկված։

Նորերս Քութայիսի քաղաքագլուխը հեռագրով խնդիրք ուղարկեց ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեան, որ կառուցվելիք սև-ծովեան երկաթուղու գիծը միացվի Քութայիսի հետ Զուգդիդի և Խօնի աւանի վրայով։ Թէ ինչ կը լինի հետևանքը, յայտնի չէ։

Արդէն գործում են աւտօմօբիլները Քութայիսից մինչև Խօնի և Բաղդադի աւանները։

Ս. Նազարեան

Գիւղական ցաւերից

Ծօճկան (Բօրչալուի գ.), 19 օգոստ.

Ահա խօթերորդ օրն է, ինչ մեզանում օրերը անցնում են ամպամած, զով. գիւղացիների մեծամասնութիւնը Թեթևացել է կալերից, իսկ հունձքն էլ վերջացրել են բոլորովին։ Չը նայած որ այս տարի մեզանում հացաբոյսերը պակասել են, շնորհիւ ցրտի, երաշտի և կարկտի, բայց այնուամենայնիւ կալուածատէրը գիւղացու դրութեան մէջ չը մտաւ և նրանց խնդիրքը չը յարգեց, այլ առաջվան առատ տարիների նման իր հասանելի մասը լիովին վերցնում է այն ինչ այսպիսի դժուար տարին պէտք է զիջող լինէր։

Այսօր Մ. Արամեանցի կալուածքը ժամանեց Բօրչալուի գաւ. I մասի հաշտարար միջնորդ Ն. Դիմիտրիեվը՝ քննելու Ծօճկանի տանուտէր Գալստեանցի գործերը, որին մի շարք բաների՝ կաշառակերութեան մէջ մեղադրում է նրա հին գրագիր Ֆ. Ի. Գաբրի-

[illegible]

գնում. պատճառը տգէտ, կոպիտ գիւղացիութիւնն է, իրան գլուխ ունենալով իրանից վատթար խաւարով պատած տանուտէրին։ Չը նայած մեզանից 10 վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող Սաղախլու կայարանում վաղուց ի վեր բացված է ձրի հիւանդանոց և դեղատուն՝ ունենալով բժիշկ և երկու ֆելշերներ, գիւղը, խորասուզված լինելով խաւարով և հաւատալով զանազան խաչքարերի և սրբերի, միանգամայն չէ կարողանում օգտվել յիշեալ հիւանդանոցից։ Կայծօն Շքղեան

—

Դպրոցական նորընտիր հոգաբարձութիւնը

Սև-քար, 22 օգոստոսի

Ամսիս 16-ին գիւղիս եկ.-ծխ. դպրոցի դահլիճում ներկայացվեց «Մարվող ճրագներ» պիէսան, ձրի մուտքով. դահլիճում ասեղ գցելու տեղ չը կար. հանդիսականների ¾ մասը կանայք էին։ Ներկայացումը մեծ տպաւորութիւն թողեց։

Ամսիս 22-ին դպրոցի դահլիճում ընդհանուր ժողով կայացաւ նախագահութեամբ Կ. Հ. Բ. Ը. Քարվանսարայի ճիւղի նախագահի, ուր կարդացվեց Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան խորհրդի նախագահ Սամ. Ցարուխիւնեանի նամակը, որով յայտնում էր գեներալ Վարշամեանի (հանգուցեալ) ժառանգների Սև-քարում ունեցած կալուածքները եկ.-ծխ. դպրոցին յատկացնելը։

Ժողովականները իրանց խորին շնորհակալութիւնը յայտնեցին բարերարներին, հանգուցեալի յիշատակը յարգելով ոտքի կանգնեցին. կատարվեց հոգեհանգիստ։

Ապա հրաժարված հոգաբարձութեան փոխարէն ընտրվեցին նոր և վստահելի անձնաւորութիւններ, որոնք են՝ Կ. Սարիբէկեան, Ա. Վարդանեան և Ս. Քոչարեան։ Կազմվեց համախօսական։ Ժողովը կառավարում էր տանուտէրը բացակայութեան պատճառով նրա օգնականը։

Հանգուցեալի՝ դպրոցին նուիրվող կալուածները հետևեալներն են՝ 1) տուն, երկյարկանի, որի վերին յարկը վեց սենեակից է բաղկացած, ունի շատ հրաշալի նըստուածք մեծ շրջապատով. 2) երկու մեծ այգի, ... մօտաւորապէս 5 դեսեատին, վարելահողեր—որքան յիշում եմ—24 դեսեատին. և ապա սարամասում շատ մեծ խոտհարք և անտառ։

Դրանով Սև-քարի ծխ. դպրոցը ընդմիշտ ազատվում է վտանգից, որին սպառնում էր անապահովութիւնը։

Գրվեց մի այլ համախօսական, որով ժողովուրդը երախտիք է տալիս Կ. Սարիբէկեանին՝ դիմելու պետական դպրոցների վարչութեան, նրան ուղարկված, թարգմանաբար կազմած, համախօսականը՝ Սև-քարում պետական դպրոց բացելու՝ թողնել անհետևանք։

Մոռացայ վերևը յիշել, որ հանգուցեալ գեներալ Վարշամեանը և իր միակ որդին թաղված են մեր եկեղեցու գաւթում, որոնց գերեզմանները պահվում են խնամքով։

Մ. Տէր-Գէորգեան

ԾԽԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Գորիս, 21 օգոստոսի

Այսօր ծխական դպրոցի դահլիճում, հրաւիրանօք և նախագահութեամբ քաղաքագլուխ Տէր-Գրիգորեանի, կայացաւ ծխական ժողով՝ մօտիկ ուսումնական տարում Գորիսում դպրոց ունենալու առիթով։ Ժողովում անհրաժեշտ են համարում անպայման ունենալ ծխական դպրոց։ Սակայն ի նկատի առնելով, որ վերջին երեք տարում երկդասեան դպրոցը չէր կարողանում առանց պարտքի ուսումնական տարի վերջացնել և ներկայումս դպրոցը պարտք ունի մօտ 2000 ր. մի պատկառելի գումար, որը հասարակութիւնը պարտաւոր չէ համարում իրան վճարել, ժողովը բարւոք է համարում առաջարկել հոգաբարձութեանը՝ սեպտեմբերից պահել միդասեան դպրոց 3 բաժանմունքով, որով թերևս 2200 ր. նախահաշւով հնարաւոր կը լինի դպրոց պահել։ Դիցուք թէ Գորիսին այսուհետև հնարաւոր եղաւ միմիայն միդասեան դպրոց ունենալու, սակայն չէ որ հին պարտքը դեռ ծանրացած է նրա գլխին. և ինչ մեծ պատիւ է Գորիս քաղաքին, որ առանց դպրոցի պարտքը վճարելու, դպրոցը պարտքից և կատարողական թերթերի սպառնալիքից ազատելու, այժմ էլ երկդասեանը միդասեանի է փոխում առանց հին կեղտը մաքրելու. մինչև երբ։

Նաև ժողովի արձանագրութիւնից երևում է, որ նախագահը ամենամեծ ճանապարհն է գտել. ժողովականների ընդհանուրի տրամադրութեան հետ հաշտվելով ոչ մի խօսք չէ ասել տուրքի մասին. այդ այնքան էլ զարմանալի չէ, որովհետև մեզանում հարևանի երեխային դպրոցում սովորելը աչքի ծակող մի հանգամանք է համարվում, ոչ ոք մի հատիկ կոպէկ տուրք չէ ուզում տալ ուրիշի երեխայի համար։

Այդպէս են մեզանում տիրող համոզումները, որքան էլ նրանք անհեթեթ և տարօրինակ լինեն։

Դպրոցի պարտքի մասին շեշտված է արձանագրութեան մէջ, որ պէտք է մի ժողով գումարել այդ առիթով խորհրդակցելու։ Եւ այդ ժողովում խօսք անգամ չէ եղել պարտքը տալու մասին, որովհետև բոլորը կը թողնէին դահլիճը և դուրս կը փախչէին. ոչ ոք իրան պարտական չէ համարել պարտքի վճարման մասին խօսք ասելու, և այդ հարցը բաց թող է արվել անորոշ ժամանակով։

Եւ այսպիսով՝ երեք տարի առաջ պաշտօնավարած և անցեալ ուսումնական տարվայ ուսուցիչներից նոյնիսկ ապրիլ, մայիս ամսվայ ռոճիկ չը ստացողներն էլ պէտք է սպասեն, անվերջ սպասեն, մինչև որ մէկ, երկու, կամ հինգ տարուց յետոյ դպրոցը հարստանայ և իր շլինքը պարտքից ազատի։

Եւ ահա այս հանգամանքը եղաւ պատճառ դպրոցի շուրջը աղմուկ առեղծելու, որի առիթով երկար խօսվեց մամուլի մէջ, ոմանք նոյնիսկ թելադրութեամբ գրիչ շարժելով։

Այսօր օգոստոսի վերջերն է, և հոգևոր իշխանութեան հրամանի համաձայն անցեալ տարվայ ուսուցիչների հաշիւները մաքրված պէտք է լինէին, բայց ոչինչ չէ արվել։

Զանձրալի է այլևս այդ առիթով խօսք բանալ, քանի որ ողջ մէկ է, մինչև որ դըպրոցը փող չունենայ, ոչ մի հրաման ուշադրութեան չէ առնվելու մեր հասարակութեան կողմից և այդ առիթով ոչ մի միջոց չէ հայթայթվելու։ Սազանդարեան

ՇՈՒՇԻ-ԵՒԼԱԽ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՈՐԾԸ

Բագու, 17 օգոստոսի

Յուլիսի 28-ին Պետերբուրգից Մ. Մ. Սարուխանեանից ոչ մի հեռագրական տեղեկութիւն չը ստացվեց։

Քաղաքումս անհամբեր սպասում էին, թէ ի՞նչ ընթացք ստացվեց այդ օրը, և շուշեցիք շարունակ օրերով տեղեկութիւն էին խնդրում իմանալ Սարուխանովա-Կուրինսկի ակց. ընկերութեան գրասենեակից։

Վերջապէս, ինչպէս հաստատ աղբիւրներից իմացանք, ամսիս սկիզբներին Սարուխանեանից ստացվեց ցանկալի նամակը, որով գրասենեակին յայտնում էր, որ յուլիսի 28-ին անհնարին եղաւ քառասուն հոգուց բաղկացած յանձնախումբը ի մի ժողովել, որովհետև անդամներից շատերը ամարանոցներում էին գտնվում։

Նամակի մէջ Սարուխանեանը աւետում է, որ երկու հրէաները, որոնք շահադիտական նպատակով ցանկանում էին խանգարել գծի կառուցման թոյլտուութիւնը, ոչ մի փաստաթուղթ, ոչ մի պրօեկտ չեն ներկայացրել, և յոյս էլ չը կայ, որ այսուհետև հնարաւորութիւն ունենան հրապարակում երևալու, քանի որ նրանց դիմակը բացէ ի բաց պատռվեց։

Սարուխանեան պնդում է, որ անկարող է գալ՝ մինչև որ անձամբ չը վերջացնի խնդիրը։

Իսկ շաբաթ օրը, ամսիս 13-ին, Սարուխանեանից հեռագրական կարգադրութիւն ստացվեց տեղիս կառավարչի անունով, որ ճանապարհ. հաղորդակց. մինիստրութեան կողմից սպասեն ճանապ. հաղորդ. ինժեներ Վլադիմիր Նիկոլայեվիչ Բէլեաևվին։

Քաղաքի կառավարիչ Համազասպ Տէր-Առաքելեանը, ըստ երևոյթին գտնվելով գործի կուրսում, իր կողմից հեռագրեց Շուշի Տէր-Սարգսեանին, որպէսզի շտապէ Եւլախ կայարան և սպասէ այնտեղ։

Հետևեալ օրը մեր առաջ, քաղաքի կայարանում, կանգնած էր Բէլեաևը։ Տէր-Առաքելեան նրան նոյն գնացքով ընկերակցեց մինչև Եւլախ կայարան, ապա վերադարձաւ։ Վերադարձին անմիջապէս դիմեցի և խնդրեցի յայտնել նրա գալու նպատակը։ Ինչպէս Բէլեաևն է պատմել, արդէն սկսված է պրօեկտի քննութիւնը։ Մինիստրութիւնը նրան ուղարկել է անձամբ դիտելու երկու այն հսկայ և վնասաբեր գետերը, որոնք տարվայ մէջ մի քանի անգամ վարարում են։ Այդ գետերը Թարթարը և Խաչէնն է։ Ինժեները պիտի այդ գետերը անձամբ դիտէ և զեկուցում տայ յանձնախմբին, ապա տեսնեն՝ համապատասխա՞ն է Սարուխանեանի նախագծած՝ կամուրջների կառուցումը։

Բէլեաևը Տէր-Սարգսեանի հետ Եւլախից կառքով ճանապարհվել է այն ուղղութեամբ, որտեղով գիծը պիտի անցնէ։

Մինչև ամսիս 20—21-ը ինժեները կաւարտէ իր միսիան և կը վերադառնայ Պետերբուրգ։

Ցայտնի միլիօնատէր Րիլսկին, որը աչքի ընկնող բաժին է վերցրել այդ գծի մէջ, նոյնպէս ճանապարհվեց Պետերբուրգ։

Առայժմ նշանները ուրախալից են. սպասենք Մ. Սարուխանեանի վերադարձին։

Ս. Գարագաշ

ԴՊՐՈՑ-ԱՂՕԹԱՏԱՆ ՀԻՄՆՕՐՀՆԷՔԸ ԿԻՍԼՕՎՕԴՍԿՈՒՄ

Ամսիս 16-ին, Հանքային Ջրերի քահանայ Ա. Շխինեան, մասնակցութեամբ սինօդի անդամ Բաբգէն վարդապետի և տէրերս գրողի, կատարեց Կիսլօվօդսկի դըպրոց-աղօթատան հիմնօրհնէքը, ներկայութեամբ բաւական ստուար, թէ տեղական և թէ եկւոր, հայ հասարակութեան, մի քանի բարեգործ հարուստների, ուսուցիչների և տեղական գիմնազիայի դիրեկտորի։

Հանդէսը բաւական տպաւորիչ էր և տիրում էր ընդհանուր ոգևորութիւն, մանաւանդ որ մի այդպիսի կուլտուրական գործի առիթով առաջին անգամն էր հայ համայնքը համախմբվում Կիսլօվօդսկում։ Այդ ոգևորութիւնը արտայայտվեց այն ճառերի մէջ, որ հիմնօրհնէքի վերջը խօսեց Բաբգէն վարդապետը և մատաղի սեղանի վրա Ա. ք. Շխինեան, բժ. Բաբայեան, Ե. Խոջայեան, գիմնազիայի դիրեկտորը և բժ. Մեհրաբեան։ Համարեա ամենքն էլ իրանց խօսքի մէջ այն գաղափարն էին արծարծում, որ զանազան հեռաւոր գաղթավայրերում հայի գոյութեան խարիսխը եղել է հայ եկեղեցին և դպրոցը, իսկ բժ. Մեհրաբեանը ներկայ հիմնարկութեան հետ կապեց և հայ մտաւորականների—ուսուցիչների ու գրողների—սանատորիայի հարցը, որ ահա երկու տարի է արծարծվում է Հանքային Ջրերը այցելող հայերի շրջանում։

Այդ օրվայ հերոսը, որի անունը անցնում էր բերնից բերան, դա նոր-նախիջևանցի մի ծերունի էր, Կիսլօվօդսկ վերաբնակված Ստեփաննոս Բեշտաու ազգանունով, որի նուիրած 6,000 ր. գումարով շինվում է ուսումնարան-աղօթատունը, որը բաղկացած կը լինի երկու սենեակից և մի ընդարձակ դահլիճից. վերջինս կը ծառայէ նաև իբրև ժամանակաւոր աղօթատուն։

Գետինը, ուր շինվում է դպրոց-աղօթատունը, շատ գեղեցիկ դիրք ունի, լեռների բարձրագիր փէշերից մէկի վրա, հովասուն օդ, շքեղ շրջապատ և կենտրոնին մօտ, ուր գտնվում են մեծ մասամբ եկւոր հայերի ամարանոցները և տեղացիների բնակութիւնները։ Այդ գետինը ձեռք է բերված դեռևս հանգուցեալ Արիստակէս արքեպիսկոպոսի օրով, Հանքային Ջրերը այցելող հայ հարուստների նուիրաբերութեամբ, որտեղ յիշատակաց արժանի Թեմակալը մտադիր էր կանգնել Կիսլօվօդսկի ապագայ եկեղեցին, սակայն անակնկալ մահը վերջ դրեց այդ մտքերի իրագործմանը։ Մօտ 8—10 տարի է, որ այդ գետինը անգործածելի էր մնացել դրամական միջոցների բացակայութեան պատճառով, որովհետև հանգանակված գումարը տրված էր եղբ. Տարասեաններին այն 12,000 րուբլու պարտքի և նրա տոկոսների դիմաց, որ յանձնաժողովի չորս անդամների ստորագրութեամբ վերցված էր Տարասեաններից յիշեալ գետինը գնելու. իսկ նոր հանգանակութիւն չէր եղած եկեղեցու շինութեան միտքը իրագործելու. միայն այսօր շնորհիւ Ս. Բեշտաուի նուիրած 6,000 ր. գումարի է, որ եկեղեցու շինութեան գաղափարը, որպէս մեծածախս գործ, թողնվում է ապագային և կառուցվում է դպրոց-աղօթատունը, տեղական հայ ազգաբնակութեան ամենամերձաւոր կարիքներին ծառայելու, ուր կը կրթվեն 20—30 հայ ուսումնագուրկ մանկտիներ։ Ցանկալի է, որ Ս. Բեշտաուի նպատակայարմար գործը խթան լինէր մեր հաստագրպան կրեզների համար, որոնք Կիսլօվօդսկում տասնեակ հազարներ են իրանց հաճոյքների համար վատնում, մանաւանդ երբ այժմ հրապարակի վրա է դրված Հանքային Ջրերում հայկական սանատորիայի համակրելի հարցը, որի մասին կը գրեմ մօտ օրերումս։

Հանդէսի վերջը եղաւ նաև հանգանակութիւն Կիսլօվօդսկի գիմնազիայի հայ կրօնուսոյցի տարեկան ռոճիկը հայթայթելու, որից գոյացաւ մօտ 200 ր.։ Գումարի սակաւաթիւ լինելը բացատրվում էր նրանով, որ նախապէս յայտարարութիւնների ու հրաւէրների միջոցով չէր ծանուցված բոլոր կուրորտների եկւոր հայերին այդ օրվայ հանդէսի մասին։ Ցիրաւի այդ մի մեծ բաց էր, որ թոյլ էր տուել Կիսլօվօդսկի յանձնաժողովը, որովհետև շատերից ափսոսանք էր լսվում, որ իրանք անտեղեակ են մնացել, թէև շատ հրաւիրվածներ էլ փայլում էին իրանց բացակայութեամբ ըստ հայկական զուտ իրականութեան։

Գէորգ ք. Մկրտումեանց

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Հոկտեմբերի 12-ին Թիֆլիսի նահանգական դատարանում նշանակված է երկաթուղու պօստային վագոնից 469 հազար րուբլի յափշտակելու մեծաղմուկ գործի քննութիւնը։ Մեղադրեալների թւումն է յայտնի կապիտան Երմոլովը, որին մի ժամանակ գեներալ նահանգապետ Տոլմաչևը ուզում էր կարգել Օդեսայի ոստիկանապետ և որի կործանչութիւնը նիւթ ծառայեց հարցապնդում ուղղելու Պետական Դումայում։

Փաստաբանների թւումն են նաև մի քանի յայտնի իրաւաբաններ մայրաքաղաքից։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Վերադարձաւ Սանահնի վանքից Թիֆլիսի Թեմի առաջնորդի ժամանակաւոր պաշտօնակատար Եփրեմ եպիս. Սուքիասեան։

✦ Այսօր, վրացի բանաստեղծ Իլիա Ճավճավաձէի մահվան տարելիցին, կը կատարվի հոգեհանգիստ ս. Դաւիթ եկեղեցու բակում։

✦ Շուշում կազմակերպվել է «Ղարաբաղ» անունով խմ ընկերութիւն՝ Ղարաբաղի զուտարին ձիերի սպառվող ցեղի վերականգնման համար։

✦ Ներքին գործերի մինիստրը թոյլատրել է բագուաբնակ հայ-բողոքականներին կազմակերպել առանձին լիւթերական-աւետարանական համայնք։

✦ Ի նկատի ունենալով որ վերջին ժամանակներս ամեն կողմից մեծ քանակութեամբ անասուն են ներմուծում Թիֆլիս, քաղաքային տնտեսական մասնաժողովը հնարաւոր գտաւ տաւարի մսի ֆունտը 12 կոպէկից դարձնել 11 կ., իսկ ոչխարի մսի ֆունտը 16 կոպէկից դարձնել 14 կոպէկ։

✦ Անդրկովկասեան երկաթուղիների գնացքների կոնդուկտորների անքաղաքավարի վերաբերմունքի մասին ճանապարհորդների հետ շատ անգամ է գրվել մամուլում։ Այժմ «Р. Сл.»-ին Թիֆլիսից հեռագրում են արդէն ծեծի մասին։ Այս օրերս գնացքի մէջ կոնդուկտորները խիստ գանակոծել են գիմնազիստ Եաշվիլիին նրա համար, որ ուզեցել է ծառայողների բաժանմունքով մտնել հետևեալ վագոնը։ Գնացքների երթևեկութեան կառավարչի կարգադրութեամբ բոլոր կոնդուկտորները պաշտօններից արձակված են։

✦ Սեպտեմբերի 3-ին կը գումարվի դումայական մասնաժողովը՝ քննելու համար քաղաքային ձայնաւորների ընտրողական ցուցակների անճշտութիւնների մասին ստացված յայտարարութիւնները։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան հաշւապահական բաժինը կազմել է այն ընտրողների ցուցակը, որոնք պարտ են քաղաքային գնահատման տուրք։ Ընդամենը այդպիսի տուրք քաղաքային վարչութիւնը ունի 381,105 ր. 86 կ.։ Ինչպէս յայտնի է, պարտապանները, եթէ մինչև դեկտեմբեր չը վճարեն յիշեալ գումարը, զրկվելու են քաղաքային դումայի նոր ձայնաւորների ընտրութեանը մասնակցելու իրաւունքից։

✦ Իսմայիլ-Խանին խնդրամատոյց է եղել Բագուի քաղաքապետին՝ թոյլ տալու հրատարակել Բագւում թուրքերէն լեզուով մի քաղաքական օրաթերթ «Սաֆա» անունով։

✦ Գալիբէկ Վէզիրովը խնդրել է Բագուի քաղաքապետից թոյլտուութիւն՝ հրատարակելու մի երգիծաբանական շաբաթաթերթ թուրքերէն «Մազա» անունով։

✦ Բագուի քաղաքապետը թոյլատրել է նուխեցի Մէշադի Իսաֆ Ահմեդովին հրատարակել Բագւում մի հասարակական-գրական և քաղաքա-տնտեսական լրագիր թուրքերէն՝ «Ենի Իրշադ» անունով։

✦ Միջնորդութիւն է յարուցված իշխանութեան առաջ՝ հաստատելու «Закавказіе» հրատարակչական ընկերութեան կանոնադրութիւնը։

✦ Նախալօվկայում սկսվել է թատրոնական շէնքի կառուցումը։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԿԵԱՆՔԻ ՆԵՐԴԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՈՐՈՆՈՂ ՎԻՊԱՍԱՆԸ

III *)

Ես դիտմամբ վերցրի վէպից այս կտորները, որպէսզի ցոյց տուած լինեմ հեղինակի անհատական դէմքը։ Ամեն էջում, իւրաքանչիւր տողում հեղինակը չէ դաւաճանում իր հոգուն, իր մտքին, իր բողոքող ձայնը բարձրացնում է իր շրջապատի հակասութիւնների դէմ. խօսքի հետ միացած է նաև գործը։ Վէպի երկրորդ մասում աւելի է ծաւալում իր ծրագրած պահանջները։ Անսպասելի կերպով երևան եկած անաջողութիւնները, գժտութիւնները չեն շփոթեցնում հերոսին, և նա չէ կայացնում հապճեպ որոշումներ ո՛չ մաուզեր-ընկերոջ դատի, ո՛չ էլ հայ-թուրքական ընդհարումների ժամանակ։

Հեղինակի ներող հոգին չէ հաշտվում ընկերների վճիռների հետ։

Ընկերներից տարբերվում է նա նրանով, որ սրանք տեսնելով չարիքը՝ մատնութիւնը, թուրքական չարդերը՝ ընդունում են երևոյթները նոյնութեամբ, իբրև եղբայրակցութիւնը, բայց չեն կարողանում ըմբռնել այդ եղբայրակցութիւնների պայմանաւորող հանգամանքները։ Եւ Ռուբէնը մատնիչ-ընկերոջը և թուրք-խուժանապետին նայում է իբրև որոշ հանգամանքներից առաջացած եղբայրակցութիւնների, ուստի և չէ համաձայնվում դրանց դէմ կայացրած ընկերների որոշման հետ, այն է սպանել մատնիչին և վրէժ լուծել թուրքերից։

Կռւից Ռուբէնը չէ վախում, նոյնիսկ անհաւասար կռիւը նրան չէ կանգնեցնում, բայց Ռուբէնի միտքը աւելի հաշտեցնող, իբրև խնդական (?) արմատների ըմբռնման կողմնակից է։

Սպանելով մատնիչին՝ չարիքին իրօք վերջ չի դրվի. Թուրքերն իրանց խաւարամտութեան շնորհիւ գործիք են դարձել նենգաւորի ձեռքին, իրօք թուրքը վատ չէ. այստեղ իբրև ամբողջացած մի զանգուած նա նոյնպէս թշուառ է, ինչպէս և հայը, և Ռուբէնն աշխատում է պարզել այդ երևոյթը թուրքերի առաջ, ուստի նա գնում է մի քանի ընկերներով նրանց բանակը՝ հաշտեցնելու։ Շատ տիպական է այդ պատկերը վէպի մէջ. ես թոյլ կը տամ ինձ վերարտադրել այստեղ հէնց հեղինակի բառերով.

«Արևելքը շառագունում էր. մառախուղը քաղաքի շուրջը ցրվում, քաղաքն արթնանում էր իր ջղային քնից։ Ըստ երևոյթին յուզված գիշերն անցաւ առանց արկածների։ Բայց զգոյշ. քայլեր։ Սանդուղի վրայով մէկը բարձրանում է։ Դռան ետև լավեցին նոր բաղխումներ։ Վեր կացան ամենքը և դիմեցին խուլոյն զէնքերին։

«— Ո՞վ է. ինչ է պատահել. ո՞վ է դուռը բաղխում։

«Ներս մտաւ ինքնապաշտպան զինւորներից մէկը։

«— Վտանգը վրա հասաւ,—մրմնջաց նա։

«Եւ վտանգից առաջացած եկւորի դէմքի այլայլումը լրացնում էր, բացատրում ամեն ինչ։

«— Թուրքերը պատրաստվում են այստեղ խուժել։

«Բոլորն ակամայից նայեցին այն կողմը, որտեղից սպասվում էին թուրքերը։

«— Շուտով վազեցէք մերոնց մօտ. հարկաւոր է նախազգուշացնել ընկերներին։ Եթէ պատահի, որ արիւն հոսէ, ամեն ինչ կորած է. պէտք է հաշտեցնել չարակամներին։ Թող մէկը ձեզնից աճապարէ մեր ընկերների մօտ, միւսը գնայ եկեղեցի։ Ասացէք, որ զանգահարեն, թող հոգևորականութիւնը զգեստաւորված դուրս գայ հրապարակ։

«Նորից թխթխկացրին դուռը։ Ներս եկան նոր զինւորներ։ Սրանց ղեկավարը դիմեց Ռուբէնին։

«— Պատրաստ եղէք. հրացաններդ պատրաստ պահէք։ Ինչպէս երևում է, թուրքերը մտադիր են յարձակում գործել մեզ վրա։ Թողէք ձեր ցնորքները. մի՛ խնայէք գընդակները. ձեր երազական ցնորքներով միայն կը վնասէք մեզ բոլորիս։ Պաշտպանեցէք ձեր ազգականներին... Թուրքերը բարբարոսներ են...

«— Ո՛չ,—կտրուկ պատասխանեց Ռուբէնը։—Պէտք է վերջ տալ այդ եղբայրասպան թշնամութեանը, այդ խօլ ամձաւանջին։ Մենք գնում ենք նրանց մօտ, որպէսզի յետ կասեցնենք նրանց գործը։

«— Ապուշներ. դուք խելքներդ էք կորցրել։ Դուք միտք ունէք կասեցնել նրանց լոկ խօսքերով այն ժամանակ, երբ ձեր մահաբեր գնդակները չեն վախեցնում նրանց։ Ո՛չ, մեր և նրանց միջև չէ կարող տեղի ունենալ հաշտութիւն։ Նրանք մեր արիւնը շատ-շատ են թափել։

«— Հասկացէք, ուժեղ է ո՛չ թէ գնդակը, այլ այն ձեռքը, որ գցում է այդ գնդակը. ուժեղ է ո՛չ թէ ձեռքը, այլ այն գլուխը, որ բարձրացնում է ձեռքը։ Եւ ահա այդ գլուխը մենք ուզում ենք մաքրել մեր խօսքերով փտած մնացորդներից, հին հաւատալիքներից...

«— Մեր գնդակները...

«— Ձեր գնդակները... Դուք կը սպանէք մարդկանց, բայց չէք վերջ տայ այն թըշնամութեան, որ տածում է մարդը դէպի իր նմանը։ Իսկ մենք ուզում ենք սպանել, և հաւատում ենք, որ կը սպանենք այդ թշնամութիւնը։

«— Երազող մարդ... քո դէմ չեն կանգնած իդէալիստներ, ֆանտազիայի ետևից ընկածներ, քեզ նման եթերում սաւառնողներ, այլ վայրենի գազաններ. նրանք պատրաստ են մեր արիւնը խմելու։ Եւ դու այդպիսիներին խնայո՞ւմ ես... Միթէ քեզ չի վշտացնում մեր ստորացուցիչ վիճակը։ Մենք տանջվել ենք սերունդէ սերունդ. մեր արիւնն ու արցունքը թափվել է ծովի ջրի չափ. մենք միշտ ներողամիտ ենք եղել։ Բաւական է, մենք ցոյց կը տանք, որ ողորմելի երկչոտներ չենք, որ մենք գիտենք սպանել։ Նրանք յոյս ունեն, որ մեզ կը վախեցնեն...

«— Հասկացէք...

«— Բաւական է. ես տեսնում եմ, որ դուք հայ չէք, դուք չէք ցաւում տեսնելով մերոնց ջարդն ու կոտորածը։

«— Սիրում ենք հային թէ չէ, այդ կիմանաք յետոյ, իսկ այժմ գնացէք և ասացէք ձերոնց, որ մենք որոշել ենք վերջ տալ թշնամութեան. թող ձերոնք կրակ չը բացեն։

«— Իսկ եթէ ամբոխը չը լսի մեզ, անցնէ մեր դիակների վրայով, այն ժամանակ վարվէք ձեր իմացածի պէս։

«— Դուք մահի ծարաւ էք. կամքը ձերն է. գնանք...

«Ինքնապաշտպան զինւորների խումբը՝ գլուխ ունենալով իր պարագլուխին՝ դուրս եկաւ։

«Իսկ նրանք, երեք հոգով, դուրս եկան փողոց։ Վեր բարձրացնելով սպիտակ թաշկինակները ուղևորվեցին թուրքական թաղը։

«Շատերի բերնից դուրս պրծան «տխմարներ», «յիմարներ» բացագանչութիւնները։

«Նրանք կտրեցին քաղաքային հրապարակը. թուրքական թաղից հասնում էր

*) Տես «Մշակ» № 186.

ամբոխի գզրգիւնը։ Զանազան անկիւններից վրա էին տալիս Թուրքերը։ Ռուբէնի և նրա ընկերների երեւալը զարմացրեց ամբոխին, զարմանքը շուտով տեղի տուաւ կատաղութեան։

«— Շնները եկան...

«Թուրքերը սրանց շրջապատեցին և կտրեցին ճանապարհը։

«— Եւ չարախինդ կատաղութիւնը յիշաչար ոխը փայլեց նրանց երեսների վրա։ Թուրքերը ծիծաղում և ծաղրի էին բարձրացնում Ռուբէնի խմբակին։

«— Տեսէք շներն եկել են մեզ մօտ խաղաղութիւն աղերսելու։ Երկչոտներ, վախեցէք մեր վրէժից։

«Սակայն ամբոխի կատաղութիւնը չափ ու սահմանից անցաւ. Թուրքերը նոյնիսկ չէին լսում իրանց միջից դուրս եկած մի երիտասարդ Թուրքի հաշտեցնող խօսքերին, շարունակ «մահ, մահ» էին գոչում»։

Պրովօկատորի գնդակը գալիս է ու սպանում վէպի հերոսին, որի արտաքին շարժումները որոշ չափով ազդում են ամբոխի վրա և Թուլացնում բարկութիւնը։ Սակայն Ռուբէնը չէ կորցնում իրան և շարունակ կրկնում է, թէ հայերը չեն ձեր Թշնամիները։

«— Ովքեր են մեր թշնամիները,—գոչում է մի Թուրք։

«— Ձեր Թշնամիները ձեր տգիտութիւնն է, ձեր սև կրքերը և այն չարակամ մարդիկ, որոնք խաղում են ձեր կրքերի վրա։

«Եւ այն ամբոխը, որ չը գիտէր զսպել իրան, շանթահարվում է խաղաղասիրական հերոսների արարքից, 12—15 հոգուց բաղկացած փոքրիկ խմբակը չնաշխարհիկ Թւաց նրանց։ Եւ սրանց աջողվում է որոշ չափով կասեցնել Թուրքերի գրոհը։

«Բայց ահա մարդկային բանականութիւնը յաղթում է, յանկարծ ղօղանջում են զանգակները և շուրջը Թնդում են գոչեր.

«— Բաւական է որքան արիւն Թափեցիք։

«— Կեցցէ ազգերի եղբայրութիւնը»։

Ց. Սօլօվեան

(Կը շարունակվի)

ՊԱՐՈՒՀԻ ԱՐՄԷՆ ՕՀԱՆԵԱՆ

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդեցին տեղեկութիւններ պարուհի Արմէն Օհանեանի աջողութիւնների մասին Լօնդօնում։ Անգլիական հասարակութիւնը հետաքրքրված է արեւելեան պարերի արտայայտիչ վերարտադրութեամբ։ Տիկ. Օհանեանը իւրացրել է հմտութեամբ Արեւելքի և հարեմական աշխարհի պարերը և գործում է տպաւորութիւն։

Տանք մի քանի տեղեկութիւններ պարուհու մասին։

Արմէն Օհանեանը սկսել է իր գործունէութիւնը հայ բեմի վրա։ Նրա անունն է Սօֆիա Տէր-Օհանեան (ծննդեամբ Փիր-Բուդաղեան)։

Նա երկու տարի դերասանութիւն է արել Բագւում թէ սիրողների խմբում և թէ այն դերասանական խմբում, որ 1907 թւին տալիս էր ներկայացումներ Բագուի կլուբի դահլիճում։ Մի քանի ամիս էլ մասնակցել է Թատրօնական խաղերին Նոր-Նախիջևանում։

Բագուից նա ուղևորվել է հայ դերասանների հետ դէպի Գողթան գաւառը ներկայացումներին մասնակցելու։

Ցանկանալով կատարելագործվել բեմական արհեստի մէջ՝ նա 1908 թ. ուղևորվում է Մօսկվա և ընդունվում է գեղարուեստական Թատրօնի աշակերտուհիների շարքում։ Բայց այնտեղ երկար չէ մնում, որովհետև ձեռնհաս անձեր, տեսնելով նրա ընդունակութիւնները պարելու մէջ, խորհուրդ են տալիս կատարելագործվել այդ ասպարէզում։ Տիկին Օհանեանը լսում է խորհուրդը և նուիրում է իրան պարելու արհեստին։

Մօսկվայից տիկինը 1910 թ. գալիս է Թիֆլիս և մտնում Արքունական Թատրօնի օպերային խմբի մէջ, իբրև արեւելեան պարերի կատարող։ Թիֆլիսի հասարակութիւնը հետաքրքրվեց պարերով, բայց առանձին նշանակութիւն չը տուեց նրանց։

Թիֆլիսից տիկ. Օհանեանը ուղևորվում է Թէհրան, որտեղ տալիս է մի քանի ներկայացումներ և միևնոյն ժամանակ ուսումնասիրում է հարեմական պարերը։ Նրա մասնակցութեամբ տրվում են մի քանի պիէսներ և ի միջի այլոց Գօգօլի «Վերաքննիչը» պարսկական բեմի վրա։

Այնուհետև նա այցելում է Կ. Պօլիսը և այնտեղից հանգուցեալ Ջուեթակահար Դաւթեանի հետ միասին ուղևորվում է Եգիպտոս, լրացնելով իր ուսումնասիրութեան շարքը։

Այժմ նա հանդէս է եկել Լօնդօնում և, ինչպէս լսվում է, հրաւիրված է մի շարք ներկայացումներ տալու Ամերիկայում։

Սիրող

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Պարիզում և Բերլինում տիրում է յուզիչ տրամադրութիւն մարօկկեան բանակցութիւնների սուր կերպարանքի առիթով։ Պարիզում եռանդով խօսակցութեան նիւթ են ծառայեցնում Դէլկասսէի այն խօսքերը՝ թէ ֆրանսիական նաւատորմը ամեն րոպէ կարող է դուրս գալ կռւելու։

✦ Քաղաքական աշխարհը ուշիուշով հետեւում է ֆրանս-գերմանական յարաբերութիւններին։ Երբ Տուլօնում Ֆալիէրը դիտում է ֆրանսիական նաւատորմը, Կիլում Վիլհէլմ կայսրը անձամբ ղեկավարում է ռազմի նաւատորմի փորձնական վարժութիւնները։ Ընդհանուրի կարծիքով Եւրոպան զբոնվում է ֆրանս-գերմանական պատերազմի նախօրեակին։

✦ Անգլիական ղեկավար շրջաններում ներկայ րոպէն յարմար են համարում վերջացնելու հաշիւները գերմանական նաւատորմի հետ։

✦ «Daily Telegraph»-ի առելով, Սպանիան յետաձգել է ակտիվ գործողութիւններ սկսելը Մարօկկօյում մինչև հոկտեմբեր այն պատճառով, որ Ֆրանսիան սպառնացել է շուկայ հանել սպանական արժեթղթերը, որպիսի հանգամանքը առաջ կը բերէ ֆինանսական սնանկութիւն Սպանիայի համար։

✦ Բելգիան ներկայումս անդային պաշտպանողական պատրաստութիւնների մէջ է. այդ ամենը նպատակ ունեն պաշտպանել սահմանները ինչպէս Գերմանիայի, այնպէս և Ֆրանսիայի կողմից։

✦ Բելգիական արժեթղթերը ֆրանս-գերմանական յարաբերութիւնների պատճառով չափազանց ընկել են։

✦ «Р. Слово»-ի թղթակիցը հեղինակաւոր աղբիւրից տեղեկացել է, որ Բելգիան իր ռազմի պատրաստութիւններին ձեռնարկել է Անգլիայի ազդեցութեան տակ։

✦ Պարիզից հեռագրում են, որ «Ջօկօնդա» պատկերի յափշտակութիւնը մերկացնող սպասաւոր Արման Գէնշօն, ոստիկանութեան հսկողութիւնից ազատվելուց յետոյ, մեկնեց Բէլգիա։ Այնտեղից նա «Matin»-ին հեռագրում է. «Ջօկօնդան այրված է»։

✦ «У. Р.»-ին հեռագրում են Թէհրանից, որ Եփրեմի բանակում, Արշադ-ուդ-Դօվլէի դէմ, բախտիարների հետ միասին կռւում էին շատ հայ-կամաւորներ։ Կռիւը ճակատագրական էր։ Եփրեմի ներկայութիւնը ոգևորում էր յարձակվողներին։ Սպանվածների թիւը մեծ է։

✦ Ներկայումս պարսից կառավարական զօրքերը կենտրօնացած են Մազանդարանի մօտերը։

✦ Թէհրանում ներկայումս տիրում է լաւատես տրամադրութիւն։ Եփրեմի յաղթութեան նկատմամբ տածված հաւատը մեծ է, մանաւանդ որ Մազանդարանից տեղեկութիւններ են ստացվում Մահմէդ-Ալի շահի զօրքերի ցիրուցան լինելու մասին։

✦ «Times»-ին հեռագրում են Կ. Պօլսից, որ Թիւրքաց կառավարութիւնը վճռել է Ուրմիայից յետ կանչել Թիւրքաց զօրքերին.

✦ Այս տարվայ հոկտ. 9-ին ծով կիջեցվի Լօնդօնում անգլիական զրահանաւերից ամենաուժեղը ու ամենամեծը «King George V» անունով։

✦ Մադրիդում յամառ կերպով խօսում են, թէ Ալֆօնս թագաւորի դէմ դաւադրութիւն է պատրաստվում։

✦ Կանտօնում (Չինաստանում) կառավարութիւնը գլխատում է ծամեր չը պահողներին և եւրօպական ձևով հագնողներին։

✦ Չինաստանի Գանսու նահանգում սկսվել են հակադինաստական լուրջ անկարգութիւններ։

✦ Տօկիօյից հեռագրում են, որ ներքին գործերի մինիստր Խարան, որ համարվում է հմուտ քաղաքագէտ, մինիստրների խորհրդին ներկայացրած իր առաջարկութեամբ խորհուրդ է տալիս վերաքննել ռուս-եապօնական քաղաքականութիւնը, որպէս զի այդ քաղաքականութիւնը ամբողջովին հաստատվի ոչ միայն Մանջուրիայում, այլև ամբողջ Հեռաւոր Արևելքում։

✦ Արտասահմանեան մամուլը հաւանական է համարում մինիստրների խորհրդի նախագահ Պ. Ա. Ստօլիպինի հրաժարականը։

✦ Բերլինի լրագիրներից մինը հաղորդում է, որ Պ. Ա. Ստօլիպինին կը յաջորդէ հաւանականօրէն զինուորական մինիստր գեն. Սուխօմլինը։

✦ Իւրիէվի համալսարանի 1,500 ազատ տեղերի համար խնդիր են ներկայացրել միայն 300 հոգի։

✦ Պետերբուրգում յուզիչ լուրեր են պտտվում՝ իբր մի շարք տերրորիստական ակտեր են պատրաստվում Ֆինլանդիայի երկու նահանգները անջատելու հարցի առիթով։

✦ Պետերբուրգի համալսարանում այս տարի ստացվել է ընդամենը 1710 խնդրագիր, մինչդեռ կայ 2200 տեղ։

✦ Հրաժարական տուեց Օդեսսայի գեներալ-նահանգապետ Տօլմաչեվը։

✦ Ռուսաց պետական բանկը շուտով փոխատուութիւններ կը տայ նաւթի և նաւթային արդիւնքների գրաւականով։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

27 օգոստոսի

ՊԷԿԻՆ։ Գաղութների մինիստրութիւնը մտադիր է հրատարակել չինական տարրական դասագրքերից 100,000 օրինակ մօնղօլերէն և տարածել Մօնղօլիայում։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Շվաբէնով» ծէպպելինը թռաւ դէպի Պօտսդամ, առնելով հետը 6 մարդկանց։

ՍԻՄԲԻՐՍԿ։ Մի շաբաթում նահանգի մէջ խոլերայով հիւանդացան 13, մեռան 8 հոգի։

ՎԼԱԴԻՎՕՍՏՕԿ։ Ռուխլօվը մեկնեց Խաբարովսկ։

ՌՕՎՆՕ։ Առևտրական մասում այրվեցին 25 կրպակ. Վնասը 60,000 ր. է։

ԲԵԼԳՕՐՕԴ։ Ուխտաւորների համար սկսեցին գործել թէյարանները և ճաշարանները։ Կարգուկանոնի պահպանութեան համար եկան մի գունդ հետևակ և երեք հեծելազօր։

ԻՄԱՆ։ Հեղեղից վնասվածներին աշխատանքներ տալու համար յատկացվել է 90,000 րուբլի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Զինուորական մինիստրութիւնը օֆիցերական օդագնացութեան դպրոցի համար ձեռք բերեց արտասահմանեան սիստեմի 12 աէրօպլաններ։

ՊԵՐՆՕՎ։ Ծովի վրա մեծ փոթորիկ է։ Լողարանները ջուրը տարաւ։

28 օգոստոսի

ԲԵՐԼԻՆ։ Օդագնաց Էյրինգը մթութեան պատճառով դիպաւ մի սիւնի և ջարդվեց. հիւանդանոցում ուշքի չը գալով մեռաւ։

ՊՕԼՏԱՎԱ։ Միրգօրօդի գաւառի Սօրօչինցում հանդիսաւորապէս բացվեց Գօգօլի արձանը։

ՎԻՆԴԱՎԱ։ Մեկնեց եապօնական նաւատորմը։

ՌԵՎԵԼ։ Փոթորիկ է։ Մի քանի առագաստաւոր նաւեր խորտակվեցին։

ԿԱԹԱՆԻԱ։ Կէս գիշերից Էտնայում ըսկսվեցին մանաւոր և ուժեղ ստորերկրեայ երերումներ։ Հրաբուխը ժայթքում է լաւա։ Բացվեցին նոր հրաբուխներ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

№ 4711 ԹԱՆՁՐ ՇՊԱՐԸ (жирная пудра)

պարահանդէսին, այցելում եւ առհասարակ ցերեկն ու

գիշերը անհրաժեշտ է իր ներգործութեամբ եւ հրաշալի

տպաւորութեամբ:

Սեփական շահի տեսակէտից զանցէս համոզվեցէք, որ

առնէս եւ ջրաւի խակական № 4711 ԹԱՆՁՐ ՇՊԱՐ:

№ 4711 օրէնքով հաստատված է:

(29 օգ.) (М. 272860) 2—2

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս եւ վեներական հիւանդութիւնների։

Ընդունում է հիւանդներին՝

Առաւօտեան ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը։

Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը։

Կուկիա, Սեմեօնովսկայա փողոց, № 16.

Տելեֆօն № 40.

(ե.ու.կ.) 220. 100—67

Վաճառվում է սակաւաթիւ օրինակներով

ՁԵՌՆԱՐԿ

ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

(Ուղղագրական եւ քերակ. վարժութիւններ)

Գինն է 10 կոպէկ

Դիմել՝ Александрополь, учителю М. Тарахчіанъ, կամ Թիֆլիսի գրավաճառներին։

(օ.մ.) 840. 10—2

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՒ. Ք. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ

ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

— ԵՒ —

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏ, ՅՈՅՍ եւ ՍԷՐ

պատկերազարդ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐԸ՝ առաջինը 50 կ., երկրորդը՝ 30 կ., վաճառվում են «Գիր» և միւս բոլոր գրախանութներում։

(ա. օ.) 838. 3—3

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Գ. եւ Մ.

ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆՆԵՐԻ

Նիկօլաեվսկայա, 36, Վօրոնցօվի արձանի մօտ։ Դիւանատունը բաց է երեկոյեան ժամը 4—6-ը։

(ա. օ.) 818. 25—6

ԵՐԵՔ տարվայ փորձառութիւն ունեցող մի

Ուսուցիչ-խմբապետ

որոնում է պաշտօն։ Դիմումները լինեն հեռագրով. Контора Кузмиліади, Сергіевская, ТЕРЪ-ЗАХАРОВУ.

(կ. ե.) 829. 3—3

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է

ՍՈՒԽՈՒՄԻ գործակալութեան շրջանի ՋԻԿԵՐԴԷ գիւղի եկեղեցական-ծխական երկսեռ դպրոցի համար

2 ուսուցիչ

կը ստանան ռոճիկներ աւագը՝ 500 ր., միւսը 450 ր., սենեակ, փայտ, ջուր ձրի. ամեն մէկին ճանապարհածախս 20 ր.։ Մէկը պէտք է պատրաստէ աշակերտներից եկեղեցական երգեցիկ խումբ և ինքն էլ հետը երգէ կիրակի օրերը։ Ցանկացողները ուղարկեն մանրամասն պայմանները և տեղեկութիւններ, թէ ո՛ր դպրոցն ու ո՛ր թւին են աւարտել, այս հասցէով. Въ г. Сухумъ, Армян. Благочинный свящ. Егишѣ Теръ-Егіязарянцу.

(ա. օ.) 832. 3—3

ԶՈՒԹԱԿ ՆՈՒԱԳԵԼՈՒ

դասատուն

Մ. Տ. ՎԱՍԻԼԻԵՎԻ

Պարապմունքների սկիզբը սեպտ. 1-ից և վախճանը յունիսի 1-ին։ Ուսումնական տարվայ վճարը 90 ր., կիսամեակներով։ Ընդունելութիւնը օգոստ. 26-ից ամեն օր, առ. ժ. 10—1-ը և եր. 5—7½-ը։

Գրիբօեդօվսկայա փող. տուն № 5.

801. 10—6

ՄԻ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՏ ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ

ընդունվում են

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿՆԵՐ

10—14 տարեկան հասակի։

Հասցէ՝ IV уч. Большая Ванкская, Мельничный пер. д. № 5.

(ա.օ.) 846. 3—2

Մի ինտելիգենտ ընտանիքում

ընդունվում են

ԵՐԿՈՒ ԱՇԱԿԵՐՏ կամ ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻ

լիակատար պանսիօնով։ Կարելի է պարապել նաև նրանց հետ։ Ցանկանալուց՝ կարող են օգտվել նաև պիանինօյից։

Սօլօլակ, Բէբուտօվսկայա 29, բն. 5.

(ա.օ.) 837. 2—2

Հաւլաբարի և Կարապետ

ԴՊՐՈՑՆ

ունենալու է առաջիկայ սեպտեմբերից

ԱՌԱՋԻՆ եւ ԵՐԿՐՈՐԴ

բաժանմունքներ։ Ընդունելութիւնը օգոստոսի 25-ից ամեն օր։ Ուսումը սեպտեմբերի 1-ից։

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

(շ. ե.) 828. 3—3

ԻՄ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԼՈՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

ԿՐՕՆԻ

հետեւեալ դասագրքերը.

Աշակերտաց համար

		Գինը	Զեղչ
1) Դասատետր կրօնի Ա. տարի	Ծխականների	25	25%
2) » » Բ. »		20	
3) » » ա) Գ. »		25	
4) » » բ) Գ. »		25	
5) » » Դ. »		25	
6) Նոր-ուխտ Ե. »		45	
7) Գործք առաքելոց Զ. »		45	
8) Հին-ուխտ . .		50	

Ուսուցչաց համար

		Զեղչ
8) Մեթօդիկա Հին-Ուխտի	1—65	35%
9) » Նոր-Ուխտի	2— 5	
10) Ուսուց. քրիստ. կրօնի Դ.	1—50	
11) » » » Ե.	— 50	

Կարելի է դիմել

1) Ինձ (Бебутовская ул. № 20).

2) «Գիր» և միւս հայ գրավաճառներին։

Սահակ ա.-ք. Սահակեանց

(ե.ու.) 786. 10—6

Ա Կ Ց Ի Օ Ն Ե Ր Ա Կ Ա Ն Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼԱԲՕՐԱՏՕՐԻԱ

Իզմայլօվսկի պր., № 27.

Պարիզ 1900 թ. **ՈՍԿԷ ՄԵԴԱԼՆԵՐ** Նիժնի-Նօվգօրօդ 1896 թ.

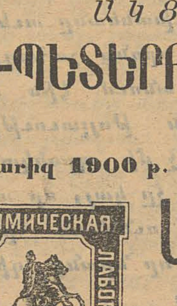

ՄԱԶԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՔԻՆԱՅԻ ՋՈՒՐ

Ս.-Պետերբուրգի Բժշկական Վարչութեան կողմից թոյլատրված է պատրաստել և վաճառել այդ ջուրը որպէս հակառողջապահական ոչինչ չը պարունակող իր մէջ։

Գլխաւոր պահեստը. Кавказское Т-во Торговли Аптекарскими Товарами—Тифлисъ, Баку, Батумъ.

524. 7—4

Լոյս տեսաւ

ԱՐՇԱԿ ՉԻԼԻՆԿԱՐԵԱՆԻ, ՏԻԳՐԱՆ ՌԱՇՄԱՃԵԱՆԻ և ԱՒԵՏԻՔ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

կազմած հայոց լեզուի դասագիրք

ԴԱՍԸՆԿԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ երկրորդ տիպ (բարեփոխված) . . 40 կոպ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ երկրորդ տիպ » . . 50 կոպ.

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ . . . . 60 կոպ.

ԴԱՍԸՆԿԵՐ Ա. և Բ. տարի բարեփոխված ու ճոխացված են գունաւոր պատկերներով, յօդուածներով և ձեռագիր վարժութիւններով։ Գ. տարին ևս ունի արտագրութեան համար ձեռագիր յօդուածներ՝ ուղղագրական որոշ կանոնների և գեղագրութեան նկատմամբ։

Պահեստը «Գուտտենբերգ» գրախանութում (Թիֆլիս)

Գումարով առնողներին զեղչ 20%։

Ցանկացողները դիմեն Тифлисъ, Книжный магазинъ «Гуттенбергъ».

(ե. հ.) 561. 4—2

Լոյս տեսաւ եւ վաճառվում է

«ՀԵՐՄԷՍ» ՏՊԱՐԱՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Լ Ե Ւ Ո Ն Բ Ա Բ Ա Յ Ե Ա Ն Ի

Դասագիրք ընդհանուր աշխարհագրութեան

Երկրորդ մաս (5-րդ տարվայ դասընթացք)

Ասիա, Ամերիկա, Աֆրիկա եւ Աւստրալիա

ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ և ԲԱՐԵՓՈԽԱԾ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԳԻՆՆ է 65 ԿՈՊ.։ Գումարով գնողներին մեծ զեղչ։

Դիմել՝ Թիֆլիսի բոլոր հայ գրավաճառներին և «ՀԵՐՄԷՍ» տպարանին՝ Գրաֆսկայա փող. № 6. Հեռախօս № 566.

(կ.ե.հ.) 848. 3—2